

karakter bezit van een emancipatoire geschiedschrijving, zoals dat nog bij J.L. Rogier het geval was.

De redactie - het voorwoord spreekt van een 'werkcomité' - heeft de achttien opstellen, die dateren uit de periode 1956-1989 geordend naar een drietal themata: Biografische opstellen; Katholieken en de Tweede Wereldoorlog; en Katholieken in de samenleving. Uit het voorgaande mag terecht worden afgeleid, dat de gebiografeerden uit het eerste thema allen katholiek zijn. Deze presentatie heeft als nadeel, dat Mannings ontwikkeling als geëngageerd katholiek historicus minder goed uit de verf komt. Ook de verschuiving in zijn onderzoeksinteresse blijft op deze manier wat onderbelicht. De oudste opgenomen opstellen - ze stammen uit de periode 1956-1960 - liggen in het verlengde van zijn dissertatie, gewijd aan de Luikse bisschop C.R.A. van Bommel (1790-1852). Aan de orde komen personen met wie van Bommel direct of zijdelings te maken heeft gehad: J. Wap (art.1), F. Hoppenbrouwers (2), L. Storm (3) en P. van Ghert (12). De portretten zijn zeer uiteenlopend van karakter. In het eerste geval wordt slechts een zeer beperkte periode uit het betreffende levensverhaal belicht. In andere gevallen komt het gehele leven in beeld, maar dan toegespitst op een bepaald aspect: 's mans literaire of politieke activiteiten'. De stijl van de artikelen is soms wat housterig en ook nogal plechtstatig. Na zijn benoeming tot hoogleraar in 1961 moet Manning zijn onderzoek verleggen naar de twintigste eeuw. Hij richt zich in eerste instantie op de jaren dertig en veertig, zoals uit zijn niet in deze bundel opgenomen inaugurele rede blijkt. De wel opgenomen studies laten zien, dat een aanvankelijk strikt politiek-institutionele optiek (vergelijk bijvoorbeeld de nrs. 6, 7, 9 en 15) geleidelijk aan plaats maakt voor een beschouwingswijze, waarin de institutionele geschiedenis verwijd wordt tot maatschappijgeschiedenis (zie bijvoorbeeld de nrs. 5, 8, 17 en 18). Tegelijkertijd maakt Manning zich ook een veel lossere schrijfstijl eigen. Een meer chronologische leeswijze levert een ander, maar minstens even verrassend resultaat op. Zo ontstaat er een inhoudelijke eenheid, wanneer men, uitgaande van het opstel over de Nederlandse katholieken tijdens de Bezettingstijd (art.8) via 'Het bevrijde Zuiden' (11) en de discussie over een al dan niet gewenste doorbraak (15), waarin mr. Frans Teulings (4) een grote rol heeft gespeeld, uiteindelijk terecht komt bij het mandement van de Nederlandse bisschoppen uit 1954 (16).

Kenmerkend voor nogal wat bijdragen uit de periode na 1968 is, dat ze zijn voortgekomen uit onderwijsactiviteiten aan het Nijmeegse instituut voor Nieuwste Geschiedenis. Aardig is ook, dat meermalen suggesties voor verder onderzoek worden aangereikt. Maar waarom Manning zo nadrukkelijk betoogt, dat de reeds genoemde Frans Teulings 'hoognodig' een uitvoerige biografische verdient (p.